

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO 2011 M. VASARIO 21 D. ĮSAKYMO NR. V-269 „DĖL VIDURINIO UGDYMO BENDRŲJŲ PROGRAMŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2016 m. rugpjūčio 31 d. Nr. V-734

Vilnius

P a k e i č i u Vidurinio ugdymo bendrąsias programas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269 „Dėl Vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“, ir 1 priede:

1. Pakeičiu 2 punktą ir jį išdėstau taip:

„2. Tikslas. Per dorinio ugdymo pamokas siekiama išugdyti mokinio gebėjimą ir nusiteikimą būti ir veikti pasaulyje, vadovaujantis įsisąmonintomis moralės nuostatomis, kurti pozityvius, tolerantiškus, demokratiškus, atsakingus santykius su kitais; ieškoti savojo gyvenimo kelio ir atsakymų į gyvenimo prasmės, pašaukimo ir šeimos gyvenimo, bioetikos klausimus, interpretuojant filosofinius ir religinius požiūrius, medių įtaką; rengiantis tolimesnėms studijoms ir profesinei veiklai, lavinti mąstymą ir etinį, filosofinį, religinį, kultūrinį, ekologinį sąmoningumą.“

2. Pakeičiu 3 punktą ir jį išdėstau taip:

„3. Bendrieji dorinio ugdymo uždaviniai:

3.1. brandinti mokinių sąmonę, kad jie gebėtų sąmoningai, sąžiningai ir atsakingai rinktis elgesio ir gyvenimo būdą;

3.2. padėti įsisąmoninti ir išreikšti egzistencinius klausimus, poreikius ir siekius;

3.3. padėti ieškoti atsakymų į gyvenimo prasmės klausimus, remiantis asmenine patirtimi, tautos ir žmonijos išminties lobiais;

3.4. padėti kurtis pasaulėžiūrą, grindžiamą bendrosiomis žmogaus ir kultūros vertybėmis;

3.5. atskleisti pagrindines krikščionybės vertybes ir krikščioniškąjį požiūrį į šeimą;

3.6. padėti orientuotis visuomenės pasaulėžiūrų ir kultūrų įvairovėje ir laikytis etiketo normų.

3.7. Siekiama, kad mokiniai, ugdydamiesi pagal vidurinio ugdymo programą:

3.7.1. nuodugniau pažintų etikos ir tikybos problemų filosofinius aspektus ir jų svarstymo tradiciją; aktualiausias šiuolaikinės visuomenės etines, ekologines bei religines problemas ir jų sprendimo būdus; kultūros sąsajas su etinėmis bei religinėmis normomis ir nuostatomis; save ir kitą asmenį, žmonių profesinę veiklą, pašaukimą ir moralius santykius;

3.7.2. ugdytūsi gebėjimus pajusti autentišką, darnų santykį su pasauliu; suprasti ir interpretuoti filosofinės etikos bei religinius tekstus, meno kūrinis, samprotauti žodžiu ir raštu; reflektuoti ir kritiškai mąstyti; dalyvauti dialoge ir polilogė; etines, ekologines, šeimos ir religines problemas gebėtų spręsti vadovaudamiesi ne vien asmenine patirtimi, bet ir taikydami įvairias teorijas;

3.7.3. ugdytūsi asmenybę, kuri apsisprendama remtūsi vertybėmis ir egzistenciniu požiūriu, siekiančią darnos su savimi ir kitais, sąžiningą ir atsakingą, gebančią gyventi kintančioje, įvairialypėje, demokratinėje ir daugiakultūrėje visuomenėje, suderinančią atvirumą kitiems žmonėms ir išsaugančią savo tapatybę.“

3. Pakeičiu 4 punktą ir jį išdėstau taip:

„4. Dalyko struktūra. Dorinio ugdymo sritį sudaro šios programos ir moduliai:

4.1. etika: filosofinė etika, profesinė etika, šeimos etika, etika ir kinas, bioetika ir ekologinė etika, etiketas ir kultūrų įvairovė;

4.2. Romos katalikų tikyba: katalikybė ir pasaulio religijos, pašaukimai gyvenimui, Šventasis Raštas – gyvenimo kelionė, religijos filosofija, meilė ir šeima;

4.3. ortodoksų (stačiatikių) tikyba;

4.4. evangelikų liuteronų tikyba;

4.5. evangelikų reformatų tikyba;

4.6. karaimų tikyba;

4.7. žydų-judėjų tikyba.“

4. Pakeičiu 5.6. papunktį ir jį išdėstau taip:

„5.6. Informacinių technologijų pažanga kelia etinių klausimų, svarstoma medijų įtaka visuomenei, ugdomas medijų ir informacinis raštingumas, skatinama ir kuriama vartotojo kultūra, atliekamos užduotys su informacinėmis komunikacijų technologijomis (IKT).“

5. Pakeičiu 5.7. papunktį ir jį išdėstau taip:

„5.7. Itin plėtotinos dorinio ir meninio ugdymo sąsajos. Mokykloje gali būti vykdomi integruoti projektai su menais (kinu, daile, muzika, teatru, šokiu), skatinantys tvaraus dizaino ir kultūrinės įvairovės supratimą, praturtinantys mokinių dvasinę, religinę patirtį, supažindinantys su sakraliojo meno kūriniais ir inspiruojantys kūrybinę jų raišką.“

6. Papildau 6.9.¹ papunkčiu:

„6.9.¹ Mokant bioetikos ir ekologinės etikos siekiama ne tik atskleisti taikomosios etikos teorijų ir bioetikos nuostatas, susijusias su žmogumi, kitomis gyvomis būtybėmis ir negyvosios gamtos objektais, bet ir padėti ugdytis praktinius mąstymo, kritinio situacijų vertinimo, problemų sprendimo gebėjimus.“

7. Papildau 6.9.² papunkčiu:

„6.9.² Mokant etiketo ir kultūrų įvairovės siekiama ugdyti mokinių tarpusavio santykių kultūrą, aprangos kultūrą, valgymo kultūrą, gebėjimą tinkamai elgtis įvairiose situacijose, sklandžiai ir veiksmingai bendrauti bet kurioje pasaulio šalyje.“

8. Papildau 12¹ punktu:

„12¹. Bioetika ir ekologinė etika – dorinio ugdymo dalis.

12¹.1. Bioetikos ir ekologinės etikos modulio paskirtis – atskleisti taikomosios etikos teorijų ir bioetikos nuostatas, susijusias su žmogumi, kitomis gyvomis būtybėmis ir negyvosios gamtos objektais, ir ugdytis praktinio mąstymo, kritinio situacijų vertinimo, problemų sprendimo gebėjimus.

12¹.2. Bioetikos ir ekologinės etikos modulio tikslas – padėti mokiniams išsiugdyti bioetinę ir ekologinės etikos kompetenciją: žmogaus orumo, vertės ir autonomijos nuostatas, pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, gebėjimus spręsti bioetikos ir ekologinės etikos problemas, priimti pagrįstus sprendimus, remiantis holistiniu supratimu „aš susijęs su visu pasauliu ir pasaulis su manimi“.

12¹.3. Uždaviniai:

12¹.3.1. Analizuoti pagrindinius bioetikos principus ir jų taikymą, ekologinės etikos teorijas.

12¹.3.2. Diskutuoti apie žmogaus vietą biosferoje, jo įtaką kitiems žmonėms, gyviesiems organizmams ir aplinkai, kontraversiškas bioetikos ir ekologinės etikos problemas.

12¹.3.3. Išreikšti pagrįstą požiūrį pagrindiniais bioetikos ir ekologinės etikos klausimais.

12¹.3.4. Apmąstyti ir įvertinti svarbiausias bioetikos ir ekologinės etikos kategorijas.

12¹.4. Struktūra. Vidurinio ugdymo modulio programoje išlaikoma iš esmės ta pati etikos dalyko turinio skirstymo struktūra, kaip ir pagrindinio ugdymo etikos programoje. Etikos pasiekimams fiksuoti išskiriamos keturios ugdomosios veiklos ir tematikos sritys:

12¹.4.1. Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – Žmogus – tai ugdymo(-si) veikla, skirta ugdyti(-s) orumą, autonomijos suvokimą, sąžinę (asmeninę ir ekologinę), skatinanti savianalizę ir refleksiją.

12¹.4.2. Dialogas: Aš ir Tu – tai ugdomoji veikla, skatinanti diskutuoti, pagrįsti žmogaus orumą bei gyvosios ir negyvosios gamtos formų vidinę vertę, racionaliai nagrinėti problemas, išsakyti savo nuomonę, pateikti argumentų kitiems svarstyti.

12¹.4.3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes – tai mokymasis suprasti socialinius santykius ir normas bioetikos ir ekologinės etikos srityse. Vertinamas teisingumas ir naudos bei rizikos santykio žmonių bendruomenėms proporcingumas.

12¹.4.4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: Aš ir prasmė – veikla, skatinanti mokinius susipažinti su bioetikos ir ekologinės etikos mokslo raida, išvelgti aplinkosauginės veiklos prasmę, rinktis ekologišką ir sveiką gyvenimo būdą, įsisąmoninti, kad „aš susijęs su pasauliu ir pasaulis su manimi“.

12¹.5. Mokinių pasiekimai:

1. Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos. Išvelgti, kad: žmogaus prigimtinės savybės – orumas ir autonomija. Esu racionali, sąmoninga ir veikli būtybė, gebanti priimti sprendimus ir daryti įtaką aplinkai. Esminis gebėjimas. Apibrėžti ir paaiškinti orumo, autonomijos, gyvybės vertės kategorijas, jas vartoti diskutuojant apie bioetiką ir ekologiją.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1 Analizuoti pagrindines etikos kategorijas: orumas, autonomija, vidinė vertė, žmogaus teisės, iškelti aktualius, su jomis susijusius klausimus.	1.1.1. Apibrėžti žmogaus teisių, orumo, autonomijos, gyvybės vertės kategorijas ir paaiškinti jų svarbą taikomojoje etikoje.
1.2. Nagrinėti bioetikos istoriją, dėl eksperimentų kilusias problemas. Bioetikos problemoms spręsti taikyti vidinės vertės kategoriją, siejamą su žmogumi ir kitomis gyvybės formomis.	1.1.2. Pristatyti bioetikos eksperimentų istorijos faktus, paaiškinti jų padarinius.
2. Dialogas: Aš ir Tu	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos. Suprasti žmogaus pareigą ir atsakomybę už visą gyvąją gamtą ir ekosistemą. Vadovautis žmogaus ekologinės pareigos ir atsakomybės nuostatomis gyvūnų atžvilgiu. Esminis gebėjimas. Diskutuoti apie asmens būtį didesniame vertingų būtybių – kitų žmonių, gyvūnų, augalų, ekosistemų – kontekste.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Nagrinėti ekologines problemas, išsakyti savo nuomonę apie priežastis ir padarinius, derinti ją su kitų žmonių požiūriu, pateikti argumentų kitiems svarstyti.	2.1.1. Paaiškinti ekologinės pareigos ir atsakomybės kategorijas, jų taikymo svarbą žmonių ir kitų gyvybės formų (gyvūnų) ir gamtos darniems santykiams.
3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos. Įsisąmoninti, kad: siekiant žmonijos pažangos, būtina teisingai ir atsakingai vertinti tyrimų naudą ir vengti rizikos aplinkai ir žmonių bendruomenėms; kartu galime pakeisti kasdienes veiksmus ir sumažinti žmogaus, technologijų neigiamą įtaką aplinkai.	

Esminis gebėjimas. Vadovautis holistiniu principu „mes esame susiję su aplinka“, o ne individualistiniu „aš veikiu aplinką“.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Diskutuoti, remiantis trimis bioetikos principais: pagarba žmogui, tyrimų naudingumu ir teisingumu.	3.1.1. Išmanyti ir paaiškinti tris bioetikos principus: pagarbą žmogui, tyrimų naudingumą ir teisingumą.
3.2. Analizuoti klinikinių tyrimų naudos ir rizikos santykių problemas.	3.2.1. Aptarti ir nagrinėti klinikinių tyrimų vertės kategorijas, „patobulinimo“ etikos pavyzdžius, tyrimų su gyvūnais etikos pavyzdžius.
3.3. Parengti ir pristatyti socialinės reklamos projektą, skirtą smurto prieš gyvūnus prevencijai.	3.3.1. Paaiškinti smurto prieš gyvūnus priežastis ir padarinius.
4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: Aš ir prasmė	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos. Suprasti ir vadovautis požiūriu: „aš esu susijęs su visu pasauliu ir pasaulis su manimi“. Stebėtis supančios aplinkos grožiu. Asmens būtis prasminga, jei žmogus gyvena palikdamas teigiamą pėdsaką aplinkoje. Esminis gebėjimas. Rūpintis aplinkosauga ir savanoriauti.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Interpretuoti pagrindinę giliosios ekologijos sampratą – savęs identifikaciją – ir ją taikyti gyvenime.	4.1.1. Paaiškinti, kas yra ekocentrizmas ir gilioji ekologija.

12¹.6. Turinio apimtis:

12¹.6.1. Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus.

Žmogaus teisės, orumas, autonomija.

Žmogaus fizinės ir psichinės savybės, kuo žmogaus ir kitų gyvų organizmų savybės panašios, kuo skiriasi.

Bioetikos raida, tyrimų etika.

12¹.6.2. Dialogas: Aš ir Tu.

Aš – žmogus, tu – gyvūnas. Pareigos įsisąmoninimas ir taikymas praktikoje.

Aš – žmogus, tu – mane supanti aplinka. Santykiai ir atsakomybė.

12¹.6.3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes.

Bioetikos problemos. Smurto prieš gyvūnus prevencija.

Trys reikšmingi UNESCO tarptautiniai dokumentai bioetikos srityje: „Visuotinė žmogaus genomo ir žmogaus teisių deklaracija“ (1997 m.), „Tarptautinė žmogaus genetinių duomenų deklaracija“ (2003 m.) ir „Visuotinė bioetikos ir žmogaus teisių deklaracija“ (2005 m.). Kokias gyvybės etikos normas jie įtvirtina?

Trys bioetikos principai: pagarba žmogui, tyrimų naudingumas ir teisingumas. Ar dalyvavimas moksliniuose tyrimuose gali būti moralinė žmogaus pareiga?

Žmogaus orumas ir autonomija. Ar dalyvavimas klinikiniuose tyrimuose gali būti tinkamas pasipelnymo būdas?

Tyrimų nauda ir rizika. Ar visada galima maksimali nauda už minimalią riziką? Kokia tyrėjų atsakomybė?

„Patobulinimo“ etika. Kodėl bandoma patobulinti gamtą?

Tyrimų su gyvūnais etika.

12¹.6.4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: Aš ir prasmė.

Moksliniai faktai, skatinantys apmąstyti žmogaus vietą gamtoje. Ar plastikinis maišelis gali pakenkti Žemei?

Antropocentrizmas. Klasikinės etikos teorijos apie žmogaus ir aplinkos santykius. Kodėl klasikinės etikos požiūriu (tik) žmogus turi vidinę vertę?

Ekologinės etikos gimimas. Kodėl klasikinių etikos teorijų nepakanka žmogaus ir gamtos santykiui pagrįsti? Ką siūlo šiuolaikinė taikomoji etika?

Ekologinės krizės priežastys.

Utilitaristinės ir deontologinės gyvūnų teisių teorijos. Kodėl tuščias narvas yra geresnė edukacinė priemonė negu zoologijos sodas, medžioklė ar žvejyba?

Biocentrinė pasaulėžiūra. Kaip pritaikyti vidinę vertę ne vien žmogui, bet ir visiems gyviesiems organizmams?

Ekocentrizmas ir Žemės etika. Kaip pagrįsti ekosistemos vertę, nepaneigiant individo (pvz., žmogaus) vertės?

Gilioji ekologija arba ekosofija. Ką reiškia gyventi „lyg kalnui“? Savęs tapatinimo su aplinka problema.

Ekologinis pokytis: mitas ar realybė. Kaip lašas jūroje gali pakeisti jūros spalvą?“

9. Papildau 12² punktu:

„12². Etiketas ir kultūrų įvairovė – dorinio ugdymo dalis.

12².1. Etiketo ir kultūrų įvairovės modulio programos paskirtis. Etiketas ir kultūrų įvairovė – taikomosios etikos modulio programa, skirta 11 (12) klasės mokiniams. Šia modulio programa siekiama ugdyti mokinių tarpusavio santykių kultūrą, aprangos kultūrą, valgymo kultūrą, gebėjimą tinkamai elgtis įvairiose situacijose, sklandžiai ir veiksmingai bendrauti, laikantis savo šalies tradicijų ir komunikuojant su įvairių kultūrų žmonėmis.

12².2. Tikslas. Padėti mokiniams pagilinti kultūrinę, socialinę ir asmeninę kompetencijas: tinkamai bendrauti ir bendradarbiauti įvairiose situacijose ir kultūrinėse aplinkose, kurti tinkamą asmenybės įvaizdį ir puoselėti tarpusavio santykių kultūrą.

12².3. Uždaviniai:

12².3.1. Įgyti etiketo ir protokolo teorinių žinių, apibrėžiančių bendravimą su įvairių grupių ir kultūrų žmonėmis.

12².3.2. Ugdytis gebėjimą veiksmingai bendrauti, tinkamai prisistatyti ir pristatyti savo instituciją, atstovauti savo šalį.

12².3.3. Analizuoti ir tinkamai pasirinkti aprangos kultūrą, ugdytis suvokimą, kad tinkama apranga yra pagarbos aplinkiniams požymis.

12².3.4. Mokėti orientuotis kintančioje tarpkultūrinėje visuomenėje, gebėti taikyti etiketo ir protokolo principus.

12².3.5. Gebėti kultūringai bendrauti, naudojantis moderniosiomis technologijomis ir kritiškai vertinti medijų kuriamus stereotipus.

12².4. Mokinių pasiekimai:

1 Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus	
Nuostatos. Įsisąmoninti, kad: kultūringas ir etiketo besilaikantis žmogus siekia pagarbos sau ir kitam. Etiketas yra kaip žmogaus orumo apsaugos priemonė. Esminis gebėjimas. Būti gerų manierų, puikios savitvardos, rinktis kultūringą aprangą ir siekti asmenybės patrauklumo, savivertės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1 Taikyti etiketo istorijos ir teorijos žinias asmenybės saviraiškai, savidisciplinai.	1.1.1. Paaiškinti etiketo vietą kultūroje, pristatyti jo istoriją.
	1.1.2. Aptarti lietuvių liaudies etiketą kaip paprotinės kultūros reiškinį, senąsias ir

	moderniąsias tradicijas.
	1.1.3. Aptarti etiketo funkcijas, disciplinuojančią etiketo pobūdį, kuris saugo žmogaus orumą ir reikšmingumą.
1.2. Pagrįsti, kaip etiketo taisyklių išmanymas ir jų paisymas gali padėti asmenybei tobulėti.	1.2.1. Paašškinti pagrindines elgesio normas, taisykles, papročius, reglamentuojančius viešąjį oficialųjį ir kasdienį tarpasmeninį bendravimą.
1.3. Mandagiai elgtis įvairiose situacijose.	1.3.1. Aptarti mandaus, dėmesingo elgesio taisykles.
	1.3.2. Paašškinti, kodėl pagarbumas, santūrumas ir atsakingas elgesys kuria palankų psichologinį klimatą.
1.4. Analizuoti ir pagrįsti etikos ir etiketo, papročių, ritualų ir moralės ryšį.	1.4.1. Paašškinti sąvokas „moralė“, „elgesio kultūra“, „elgesio normos“, „išsiauklėjimas“, „papročiai“, „ritualai“.
1.5. Įvertinti gerų manierų ir tinkamo elgesio prasmę šiuolaikiniame pasaulyje.	1.5.1. Apibūdinti elgesio kultūros estetiką ir elgesio kultūros dorovinį bei pragmatinį aspektus.
1.6. Formuoti asmeninį įvaizdį – pasirinkti tinkamus drabužius ir juos deramai vilkėti. Analizuoti ir pagrįsti, kaip įvaizdis atskleidžia asmens lojalumą organizacijai ar šaliai.	1.6.1 Aptarti tradicinę aprangos kultūrą, padedančią išlaikyti išorinę ir vidinę darną.
	1.6.2. Paašškinti aprangos stilių įvairovę ir pateikti jaunimo pasirenkamų subkultūrų pavyzdžių.
	1.6.3. Paašškinti protokolinius aprangos reikalavimus, deramų drabužių pasirinkimą.
2. Dialogas: Aš ir Tu	
Nuostatos. Suprasti ir vadovautis: kad bendravimas turi būti atviras ir atidus, pritaikytas prie konkrečios gyvenimo situacijos. Svarbu rodyti dėmesį ir pagarbą kiekvienam žmogui, mokytis bendravimo meno. Esminis gebėjimas. Korektiškai bendrauti įvairiose situacijose, mokytis dalykinio bendravimo kultūros pagrindų.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pasirinkti tinkamas bendravimo verbalines ir neverbalines strategijas, derinti santykius su kitais.	2.1.1. Paašškinti, kas yra verbalinė ir neverbalinė komunikacija, jos ženklai: tariamų žodžių garsumas, intonacija, pašnekovo pertraukimas, kūno kalba ir t. t.
	2.1.2. Pavaizduoti, kaip asmeninės erdvės valdymas padeda pripažinti ir apsaugoti žmogaus orumą.
2.2. Pasirinkti ir taikyti tinkamas elgesio formas, kaip prisistatyti, pristatyti kitą, pasisveikinti, atsisveikinti, susipažinti ir t. t.	2.2.1. Pristatyti ir paašškinti susipažinimo ir pasisveikinimo, prisistatymo, pristatymo ir kitus etiketo reikalavimus (pagal rangą, lytį, statusą).
2.3. Kultūringai bendrauti ir bendradarbiauti asmeninėje ir viešojoje aplinkoje.	2.3.1. Išmanyti elgesio normas, taisykles, reglamentuojančias viešąjį oficialųjį ir kasdienį tarpasmeninį bendravimą.

2.4. Išvelgti lietuvių kalbos unikalumą ir argumentuoti, kad kalba – esminė bendravimo priemonė, atskleidžianti asmens savitumą ir kultūrą.	2.4.1. Išmanyti kalbos kultūrą, kalbinio bendravimo normas, viešosios kalbos etiketą. 2.4.2. Paaikškinti lietuviams būdingas pasisveikinimo, atsisveikinimo, dėkojimų formas ir būdus, sėkmę ir pikta lemiančius linkėjimus.
2.5. Analizuoti lietuvių ir kitų šalių tautinius valgius, ritualus, valgymo kultūrą, gebėti kultūringai bendrauti ir elgtis prie stalo.	2.5.1. Pristatyti lietuvių valgymo tradicijas, šventes, liaudies užstalės etiketą, paaikškinti svarbiausias tvarkos prie stalo taisykles. 2.5.2. Susipažinti su kitų šalių valgymo kultūros papročiais.
3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes	
Nuostatos. Pripažinti ir laikytis: vertingų šeimos ritualų, tautos tradicijų ir švenčių, naujų technologijų taisyklių kuriant darnius santykius. Esminis gebėjimas. Įvertinti kultūrinius socialinės aplinkos ypatumus ir veiksmingai komunikuoti kultūrinės įvairovės sąlygomis.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Analizuoti lietuvių šeimos ritualus ir tradicijas, reflektuoti jų išsaugojimą. Papasakoti apie savo vaidmenį puoselėjant šeimos šventes ir ritualus.	3.1.1. Išmanyti lietuvių tautos papročius ir ritualus: vestuvių, gimimo ir kt. 3.1.2. Atskleisti savo šeimos ritualus, jų dorovinę ir pragmatinę vertę.
3.2. Analizuoti protokolinės elgsenos normas.	3.2.1. Apibūdinti tarptautinę etiketą. 3.2.2. Pristatyti pasaulio etiketo normų įvairovę.
3.3. Pagrįsti naujų technologijų etiketo reikšmę, įprasti kultūringai bendrauti naujosiomis technologijomis.	3.3.1. Paaikškinti žiniatinklio, elektroninių laiškų rašymo, pokalbių telefonu ir socialiniuose tinkluose etiketą.
4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: Žmogus ir kultūra	
Nuostatos. Įsisąmoninti, kad: geros manieros – kultūringo žmogaus bruožas, padedantis išvengti nesusipratimų dėl kultūrinių, mentaliteto ir kitų skirtumų. Pažinti kitas kultūras, siekti būti daugiakultūrės visuomenės bei tarptautinės komandos nariu. Esminis gebėjimas. Vertinti situaciją etiketo ir protokolo požiūriu, bendradarbiauti ir tinkamai elgtis globaliame pasaulyje.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Vertinti lietuviškos kultūros savitumą ir kartu pagrįsti kritinę nuostatą atsikratyti stereotipinio mąstymo bei etnocentrinio uždaramo.	4.1.1. Apibrėžti, kas yra kultūra apskritai ir paaikškinti, koks jos poveikis individo elgesiui. 4.1.2. Apibūdinti, koks vertybių ir kultūros santykis, kuo grindžiamas nacionalinės kultūros vertybinis stabilumas.
4.2. Lyginti kitų tautų puoselėjamas kultūrinės vertybes, nagrinėti jas tarptautiniame kontekste.	4.2.1. Išvelgti, kaip skirtingų kultūrų atstovai (vakariečiai ir rytiečiai) suvokia bendražmogiškas vertybes.

4.3. Analizuoti hierarchijos, autoriteto, tvarkos, vadovavimo, praeities, normų įtaką individų ir grupių elgesiui bei laikysenai visuomenėje.	4.3.1. Paašškinti hierarchijos, autoriteto, vadovavimo ir tvarkos sampratas Rytų ir Vakarų kultūrose.
	4.3.2. Pristatyti skirtingų kultūrų atstovų požiūrį į taisykles, riziką, laiką, praeitį ir ateitį.
4.4. Krišškai vertinti kultūrinius stereotipus, analizuoti jų formavimosi visuomenės sąmonėje priežastis ir padarinius, pagrįsti, kodėl jie gyvybingi.	4.4.1. Pateikti pavyzdžių, kokie yra moterims, vyrams, vaikams leistini ir neleistini dalykai skirtingose kultūrose.
	4.4.2. Paašškinti, kas yra kultūrinis šokas ir stereotipai, kaip jų išvengti bendraujant su skirtingų kultūrų atstovais.
4.5. Pateikti argumentų, kodėl geras kitų kultūrų atstovų mentaliteto ir elgesio pažinimas yra būtinas sėkmingam bendravimui ir bendradarbiavimui.	4.5.1. Pateikti sėkmingo tarpkultūrinio bendradarbiavimo pavyzdžių, kaip siekiama sutarimo ar derybų.
	4.5.2. Apibendrinti etiketo reikšmę, kodėl daugelyje kultūrų žmonių elgesys orientuojamas į tam tikras geras manieras.

12².5. Turinio apimtis:

12².5.1. Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus.

Etiketas ir jo pritaikymas skirtingoms gyvenimo sritims.

Etiketo istorija. Antikos elegancija. Asketiškieji viduramžiai. Renesansas.

Etiketas ir jo vieta lietuvių kultūroje. Etiketo funkcijos.

Etiketas Europos tradicinėje kultūroje.

Šiuolaikinis etiketas.

Aprangos etiketas.

Vyrų ir moterų apranga. Aprangos kodai. Aprangos stiliaus taisyklės. Savito stiliaus

paieška.

12².5.2. Dialogas: Aš ir Tu.

Kas yra bendravimo etiketas. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija lietuvių kultūroje.

Universalios bendravimo etiketo taisyklės.

Susipažinimas. Prisistatymas, pristatymas. Pasisveikinimo etiketas. Protokolo pažeidimai sveikinant. Šypsėnos reikšmė. Neigiamų emocijų valdymas. Neverbalinis pasisveikinimas.

Kalbos etiketas. Kreipiniai. Prašymai. Dėkojimas. Atsiprašymas. Linkėjimai.

Užuojauta, paguoda. Komplimentai. Kalbinimas. „Jūs“ ar „Tu“?.

Dovanų etiketas.

Svečių priėmimo estetika.

XX a. pradėios valgymo kultūra lietuvių šeimose. Stalo etiketas. Pokalbiai prie stalo.

Formalūs ir neformalūs pietūs.

12².5.3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes.

Kas yra etiketas ir protokolas. Tarpautinis etiketas.

Naujųjų technologijų etiketas. Mobiliojo telefono etiketas. Pokalbiai telefonu.

Elektroninio pašto etiketas. Pokalbiai socialiniuose tinkluose. Žiniatinklio etiketas.

Etiketas šeimoje. Kasdienybė ir šventės.

Profesinis etiketas. Tarnybinis etiketas.

12².5.4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: žmogus ir kultūra.

Kultūriniai etiketo savitumai: konkrečių Europos ir pasaulio šalių pavyzdžiai.

Kultūrų skirtingumo išorinės apraiškos. Kultūros poveikis elgesiui.

„Kultūriniai akiniai“. Tautinių savybių stereotipai.

Kultūrinio šoko reiškinys, jo stadijos, privalumai ir problemos.
Vertybės ir kultūra, nacionalinės kultūros vertybinis stabilumas.
Kultūros dimensijos samprata: skirtingų tautų požiūris į individualumą, hierarchiją, taisykles, laiką, riziką, praeitį ir ateitį.
Geros manieros ir neleistini dalykai skirtingose kultūrose: netakto pasireiškimo rizikos sritys.“

10. Pakeičiu 13.2.3. papunktį ir jį išdėstau taip:

„13.2.3. Struktūra. Katalikų tikybos bendrosios programos struktūrą sudaro šie moduliai: Katalikybė ir pasaulio religijos; Pašaukimai gyvenimui; Šventasis Raštas – gyvenimo kelionė; Religijos filosofija; Meilė ir šeima.“

11. Papildau 13.7. papunkčiu:

„13.7. Meilė ir šeima – dorinio ugdymo modulis.

13.7.1. Dalyko paskirtis. Modulis „Meilė ir šeima“ skirtas katalikų tikybos pamokas pasirinkusiems mokiniams, kurie nori pažinti žmogišką prigimtį, ieškoti atsakymų į klausimus, kokia tikroji lytiškumo prasmė, kodėl žmogus sukurtas kaip vyras ir kaip moteris, kas yra draugystė, kaip išsiugdyti gebėjimą mylėti ištikima meile, kokiais principais turi būti grįstas šeimos kūrimas ir darna. Mokiniai kviečiami giliau suvokti žmogaus ir savo pašaukimą, analizuoti krikščioniškos minties šaltinius ir kultūros sukauptą dvasinę patirtį, įgyti kompetencijų, prisiimti atsakomybę renkantis tolesnį gyvenimo kelią.

13.7.2. Tikslas. Padėti mokiniams plėtoti asmeninę, socialinę ir kultūrinę kompetencijas, ugdytis požiūrį į žmogų, kaip į kūno ir dvasinės sielos vienvė, atrasti lytiškumo raiškos formas, atitinkančias Dievo paveikslą žmoguje, suprasti skirtingų lyčių asmenų meilės ir bendrystės principus, padedančius kurti ir išlaikyti tvirtą bei darnią šeimą.

13.7.3. Uždaviniai:

13.7.3.1. Atskleisti žmogaus, lytiškumo, draugystės, meilės, santuokos ir šeimos sampratas krikščioniškos antropologijos požiūriu.

13.7.3.2. Išanalizuoti šiuolaikinės populiariosios kultūros įtaką asmens lytiškumo raiškai, draugystės, meilės, santuokos ir šeimos sampratų kaitai.

13.7.3.3. Pagrįsti dorybių svarbą ugdant pagarbius santykius, gebėjimą mylėti, draugauti, puoselėti dorybių raišką kasdieniame gyvenime ir šeimoje.

13.7.3.4. Diskutuoti ir argumentuoti santuokos svarbą ir vaidmenį, siekiant šeimos tvarumo, sutuoktinių, vaikų ir visuomenės gėrio.

13.7.4. Ugdomosios veiklos sritys:

13.7.4.1. Gyvenimo klausimų nagrinėjimas tikėjimo požiūriu. Veikla, skatinanti kelti ir nagrinėti tokius egzistencinius klausimus: kas yra žmogiškasis asmuo, ką reiškia būti „sukurtam pagal Dievo paveikslą“, kokia dviejų lyčių egzistencinė prasmė, kokia meilės ir draugystės reikšmė, kokia šeimos gyvenimo prasmė? Suprasti kiekvieno asmens orumą, unikalumą, grožį ir pašaukimą į meilės išsiskleidimą.

13.7.4.2. Bendravimas ir sutarimas. Ugdomoji veikla, skatinanti diskutuoti apie draugystę, šeimą, kaip skirtingų lyčių asmenų ir kartų santykius, kurti dialogą, mokantis pagarbiai būti ir veikti, diskutuoti ir sutarti, įsisąmoninti savo vaidmenis ir atsakomybę.

13.7.4.3. Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas. Gilinamas ir plečiamas tikėjimo supratimas apie asmenį, vyrą ir moterį, šeimą, giminę, analizuojant ir interpretuojant Šventąjį Raštą, Katalikų Bažnyčios dokumentus ir siejant su šiuolaikiniu gyvenimu ir mokinių patirtimi.

13.7.4.4. Atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą. Ši veiklos sritis skirta puoselėti bendrystę, bendruomeniškumą ir solidarumą, pagrįstą meilės, draugystės, santuokos, šeimos, gyvybės apsaugos vertybėmis; ugdyti gebėjimą rūpintis kitu ir kitais.

13.7.4.5. Dvasinis augimas. Veikla, padedanti gilintis į savo vidaus pasaulį, lytiškumą, ugdytis dorybes, reflektuoti tapatumą, kurtis pasaulėžiūrą ir atrasti savo pašaukimą mylėti dovanojant save.

13.7.5. Mokinių pasiekimai:

1. Gyvenimo klausimų nagrinėjimas tikėjimo požiūriu	
Nuostatos. Ižvelgti, kad: žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą, asmuo yra orus, unikalus, nedalomas, protingas, laisvas, visada esantis „santykiyje su“; lytiškumas – visą asmenį apimanti tikrovė. Esminis gebėjimas. Argumentuoti esminį orumo principą: žmogus visada yra tikslas, o ne priemonė.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Nagrinėti žmogaus prigimties sampratą krikščioniškos antropologijos požiūriu.	1.1.1. Suprasti žmogaus prigimties kilnumą, unikalumą, žmogaus neįkainojamą vertę.
	1.1.2. Įvardyti esminius žmogaus prigimties skirtumus lyginant su kitomis gyvomis būtybėmis.
	1.1.3. Paašškinti asmens esmines savybes: protingumą, laisvą valią, gebėjimą išlikti santykiyje su Dievu, kitu asmeniu, savimi ir pasauliu.
1.2. Pagrįsti orumo kilmę, būdingą žmogaus asmeniui.	1.2.1. Atskleisti asmens orumo principą.
	1.2.2. Paašškinti laisvos valios reikšmę žmogaus gyvenime.
1.3. Interpretuoti žmogiškos būties kūno ir sielos nedalomumą.	1.3.1. Atskleisti sampratų „turiu kūną“, „esu kūnas“ ir „esu kūniškas asmuo“ skirtumus.
	1.3.2. Suvokti sampratų „kūnas – gėris man“ ir „mano gėris“ skirtumus.
	1.3.3. Paašškinti sąveiką tarp asmens ir jo kūno.
	1.3.4. Suvokti žmogaus būties kūno ir sielos nedalomumą.
1.4. Diskutuoti apie žmogaus egzistavimo dviejose lytyse prasme.	1.4.1. Suprasti „lytiškumo“ sampratą, kaip meilės ir prokreacijos neatsiejamumą.
	1.4.2. Aptarti sąvokų „lytiškumas“ ir „seksualumas“ skirtumus.
	1.4.3. Apibūdinti žmogaus lyties tapatumą.
1.5. Argumentuoti, kodėl šeima yra gyvybės lopšys, tautos, Bažnyčios ir valstybės gėris.	1.5.1. Nagrinėti šeimos uždavinius šiuolaikiniame pasaulyje, remiantis Bažnyčios mokymu.
	1.5.2. Paašškinti meilę, kaip santuokos, šeimos ir prokreacijos pagrindą.
1.6. Analizuoti šiuolaikinius iššūkius santuokai ir šeimai, ieškoti jų sprendimo.	1.6.1. Aptarti santuokos esmę, paašškinti santuokos, kaip šeimos pamato ir tvarumo, svarbą.
	1.6.2. Nagrinėti iššūkius, kylančius šeimai globaliame pasaulyje.
	1.6.3. Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių gyvenimo nesusituokus rizikas ir padarinius suaugusiesiems, vaikams ir visuomenei.
2. Bendravimas ir sutarimas	
Nuostatos. Suprasti ir vadovautis požiūriu: moterys ir vyrai yra skirtingi, tačiau vienodai vertingi ir papildo vieni kitus. Meilė yra ne vien duotybė, bet ir užduotis. Meilė kitam asmeniui gilina patyrimą nuo lytinių verčių iki visuminės asmens vertės. Skaistumas yra pagrindinė dorybė ir brandžiausios meilės prielaida. Esminis gebėjimas. Pagrįsti ir taikyti bendravimo principą: pripažinti kitos lyties asmenį kaip skirtingą, tačiau lygiai	

orų ir vertingą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Analizuoti šiuolaikinę genderizmo teoriją ir lyginti su krikščionišku požiūriu.	2.1.1. Apibūdinti moters ir vyro skirtumus dvasiniu, psichiniu ir biologiniu požiūriais.
	2.1.2. Aptarti lytinio tapatumo raidą ir jos elementus.
2.2. Diskutuojant, bendraujant su kitos lyties asmeniu remtis personalizmo principu.	2.2.1. Paaiškinti ir pagrįsti, jog bendraujant su kitos lyties asmeniu būtina laikytis principo „asmuo visada yra tikslas, bet ne priemonė“.
	2.2.2. Argumentuoti, kad kitos lyties asmuo yra iš esmės skirtingas, tačiau ne mažiau vertingas.
2.3. Nagrinėti draugystės prasmę.	2.3.1. Aptarti „draugystės“ sąvoką, jos svarbą, tikslą.
	2.3.2. Paaiškinti draugystės palaikymo principus ir jos iširimo padarinius.
2.4. Analizuoti brandžios meilės sampratas.	2.4.1. Suprasti ir pagrįsti, kodėl meilė yra asmenų dovanojimas, kokį vaidmenį meilėje atlieka jausmai ir įsipareigojimai.
	2.4.2. Paaiškinti meilės tiesoje aspektą.
	2.4.3. Aptarti meilės augimo ir tvarumo dėsnumus.
2.5. Argumentuotai paaiškinti skaistumo dorybės svarbą fizinei, emocinei ir dvasinei brandai bei asmenų meilės raidai.	2.5.1. Apibūdinti jaunuolių fizinės, emocinės ir dvasinės brandos ypatumus.
	2.5.2. Paaiškinti santūrumą kaip elgseną, leidžiančią apsaugoti asmenį, kas jis netaptų priemone kitiems.
	2.5.3. Taikyti moralinius kriterijus seksualizacijos apraiškoms suprasti.
2.6. Reflektuoti meilės sampratas šiuolaikinėje kultūroje.	2.6.1. Paaiškinti meilės ir sekso skirtumus.
	2.6.2. Įvardyti kriterijus, kurie padeda atskirti įvairias meilės raiškos formas.
2.7. Apibūdinti santuokinę meilę ir argumentuotai pagrįsti santuokos svarbą visuomeniniame gyvenime.	2.7.1. Įvardyti santuokinės meilės kriterijus.
	2.7.2. Paaiškinti santuokinės meilės, draugystės ir tarpasmeninės meilės skirtumus ir jų raišką.
	2.7.3. Aptarti defamilizacijos ir depopuliacijos tendencijas ir kylančius pavojus žmogui, tautai, visuomenei.
3. Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas	
Nuostatos. Pripažinti, kad: kiekviename žmoguje atpažįstamas Dievo paveikslas, o panašumas į Jį įgyjamas per sprendimus ir poelgius. Vyriškumas ir moteriškumas yra dieviškos kūrybos planas, praturtinantis dviejų asmenų bendrystę. Santuoka yra prigimtine institucija pagal Šventąjį Raštą, šios institucijos autorius yra Dievas ir be jos žmogiškoji būtis būtų neišpildyta. Esminis gebėjimas. Aiškinti šeimos sampratą ir santuokinį gyvenimą, siejant su Šventojo Rašto išmintimi ir Bažnyčios mokymu.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Atskleisti, kaip žmoguje yra įkūnytas Dievo paveikslas.	3.1.1. Interpretuoti žmogaus sukūrimo istoriją pagal Šv. Rašto Pradžios knygą.

	3.1.2. Skirtumus tarp vyro ir moters aptarti ne tik biologiniu požiūriu, bet ir iš dieviškos kūrybos plano perspektyvos.
	3.1.3. Aiškintis, kokiais būdais asmuo tampa panašus į Kūrėją pagal Dievo sumanymą.
3.2. Analizuoti šv. Pauliaus pamokymus sutuoktiniams (Ef 5, 24–25).	3.2.1. Aptariant sutuoktinių santykius, aiškintis Šv. Rašto ištraukas, šv. Pauliaus laišką efeziečiams.
	3.2.2. Vyro ir moters vaizdinius Šventajame Rašte palyginti su dabartinės kultūros kuriamais įvaizdžiais.
3.3. Interpretuoti svarbiausius vyro ir žmonos santykių bruožus Šv. Rašte (Mt 19, 6; Mk 10, 8; 1 Kor 6, 16).	3.3.1. Argumentuotai paaiškinti sutuoktinių abipusio pasišventimo santykių kilmę ir prasmę.
	3.3.2. Aptarti vyro ir moters santykių prototipus Šventajame Rašte.
3.4. Interpretuoti sutuoktinių meilę Giesmių giesmės knygoje ir kitose Šv. Rašto vietose.	3.4.1. Nagrinėti Giesmių giesmės knygą sutuoktinių meilės aspektu.
	3.4.2. Analizuoti meilės sampratą šv. Pauliaus laiške (1 Kor 13, 1–8) ir palyginti tai su šiuolaikinėje kultūroje vyraujančia samprata.
3.5. Pagrįsti skaistumo dorybės vertę santuokoje ir šeimoje.	3.5.1. Aptarti skaistumo požymius pagal Katalikų Bažnyčios mokymą.
	3.5.2. Apibūdinti atvirumo gyvybei svarbą kuriant šeimą pagal Katalikų Bažnyčios mokymą.
3.6. Atskleisti šeimos narių santykių vaidmenį, svarbą šeimoje, giminėje, tautoje, remiantis Šv. Raštu.	3.6.1. Analizuoti, koks yra tėvas ir sūnūs pagal Luko evangelijos pasakojimą (Lk 15,11–15,32).
	3.6.2. Paaiškinti tėvo, motinos ir vaikų meilės savybes.
	3.6.3. Aptarti anytos ir marčios santykių modelį, remiantis Rutos knyga (Rut 2, 1–23).
4. Atsiliepiamas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą	
Nuostatos. Bendruomenėje ieškoti savojo pašaukimo, kuris veda į šventumą tarnaujant kitiems. Pripažinti santuokos sakramento malonę ir jos pilnatvę, atsiskleidžiančią per vaikus. Esminis gebėjimas. Reflektuoti asmens santykį su Katalikų Bažnyčios mokymu apie meilę, santuoką ir šeimą.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Bendradarbiaujant sukurti projektą apie pašaukimus.	4.1.1. Paaiškinti pašaukimą žmogaus ir bendruomenės gyvenime.
	4.1.2. Pateikti krikščioniško pašaukimo iškilių asmenybių gyvenimo pavyzdžių.
4.2. Analizuoti vyro ir moters bendradarbiavimą Bažnyčioje ir pasaulyje, remiantis teologiniu aspektu.	4.2.1. Aptarti vyro ir moters bendradarbiavimo Bažnyčioje ir pasaulyje būdus, remiantis Bažnyčios mokymu.
	4.2.2. Aiškintis Jono Pauliaus II „Laiško moterims“ pagrindines mintis ir jų pritaikymo galimybes šiandienai.
4.3. Argumentuotai diskutuoti apie santuoką ir šeimos modelius asmeniniame ir visuomenės gyvenime.	4.3.1. Suprasti, jog esame laisvi rinktis gyventi santuokoje ar be jos.
	4.3.2. Lyginti įvairius šeimos modelius skirtingose religinėse bendruomenėse.

4.4. Šiuolaikinės kultūros kontekste interpretuoti sampratas apie santuoką ir šeimą Šv. Rašto, Bažnyčios mokymo požiūriu.	4.4.1. Aptarti pagrindinius šeimos kriterijus pagal Bažnyčios mokymą (Jonas Paulius II, „Familiaris Consortio“).
	4.4.2. Paašškinti santuokos sudarymo pagrindą ir išskirti esmines santuokos savybes bei sukuriama gėrį.
	4.4.3. Palyginti santuokos ir šeimos sukūrimo prasmę Bažnyčios mokyme ir šiuolaikiniame pasaulyje.
4.5. Analizuoti, kodėl sutuoktiniams reikia santuokos sakramento.	4.5.1. Paašškinti, kas yra santuokos sakramentas.
	4.5.2. Apibūdinti ikisantuokinio skaistumo reikšmę.
	4.5.2. Apibūdinti santuokos sakramento teikiamas malones šeimai ir visuomenei.
4.6. Analizuoti palaiminimo „Būkite vaisingi ir dauginkitės“ (Pr 1, 28) prasmę.	4.6.1. Įvardyti atsakingos tėvystės ir motinystės požymius pagal Katalikų Bažnyčios mokymą (Jonas Paulius II, „Evangelium Vitae“).
	4.6.2. Paašškinti, kodėl vaikas yra Dievo dovana.
	4.6.3. Apibūdinti reprodukcijos ir prokreacijos skirtumus.
5. Dvasinis augimas.	
Nuostatos. Branginti save kaip unikalų Dievo kūrinį; savo kūniškumą bei moteriškumą / vyriškumą, gyvybę, sveikatą vertinti kaip brangią dovaną. Esminis gebėjimas. Įsivertinti save kaip Dievo mylimą asmenį, atsakingai, puoselėjant dorybes ir dovanojant save kitiems, priimti sprendimus.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
5.1. Sukurti asmeninio tobulėjimo projektą.	5.1.1. Apmąstyti savo asmens savybes ir moterišką, vyrišką tapatumą.
	5.1.2. Įvardinti saviugdros tikslą pasauliui skleisti.
5.2. Reflektuoti dorybių raišką sekuliarizuotame pasaulyje.	5.2.1. Apibūdinti save kaip unikalų Dievo kūrinį ir jam suteiktas bei ugdomas dorybes.
	5.2.2. Aptarti meilę Dievui ir artimui, kaip visų dorybių pagrindą.
	5.2.3. Paašškinti, kaip galima siekti šventumo ir praktikuoti skaistumo ir meilės dorybes pasiryžtant išsaugoti save santuokai.
5.3. Numatyti savikūros tikslus ir galimybes dovanoti save šeimoje, draugystėje, savanoriškoje veikloje.	5.3.1. Apmąstyti asmeninio gyvenimo patirtį šeimoje iš gailestingojo Dievo perspektyvos.
	5.3.2. Pasidalyti mintimis apie draugystės patirtį, įžvelgiant pozityvius ir taisytinus aspektus.
	5.3.3. Pavaizduoti, kur ir kaip norėtų ir galėtų savanoriauti, dovanoti save kitiems.
5.4. Atskleisti gyvenimo įprasminimo esmines prielaidas, apsispręsti gyvenime puoselėti dvasines, krikščioniškas vertybes.	5.4.1. Įžvelgti meilės ir atsakomybės nedalomą ryšį asmens gyvenime.
	5.4.2. Paašškinti atsakomybės svarbą už kiekvieną gyvybę, savo ir kitų fizinę, psichinę ir dvasinę sveikatą.

13.7.6.1. Gyvenimo klausimų nagrinėjimas tikėjimo požiūriu.

Ką reiškia, jog esame sukurti „pagal Dievo paveikslą ir panašumą“? Kokia yra mūsų prigimtis? Kuo žmogus skiriasi nuo gyvų būtybių? Kaip teisingai suprasti šį posakį: „Žmogus – vienintelis laisvas ir protingas“?

Ką reiškia „žmogus sukurtas iš meilės pačiam žmogui, vienintelis norėtas dėl jo paties“? Kokia laisvos valios reikšmė žmogaus gyvenime?

Koks turėtų būti mano požiūris į savo kūną: turiu kūną ar esu kūnas, o gal esu kūniškas asmuo? Mano kūnas – „gėris man“ ar „mano gėris“? Ar turiu visas teises į savo kūną? Koks kūno ir sielos vaidmuo asmens struktūroje?

Kodėl egzistuoja dvi skirtingos lytys? Kokia lytiškumo prasmė?

Kodėl sakoma, jog šeima – gyvybės lopšys, Tautos, Bažnyčios ir Valstybės kelias? Ką reiškia meilė santuokoje ir šeimoje?

Ar (ir kodėl) santuoka yra šeimos tvarumo pamatas? Kokie iššūkiai kyla šeimai globaliame pasaulyje ir kokie jų sprendimo būdai?

13.7.6.2. Bendravimas ir sutarimas.

Kam Dievas sukūrė dvi skirtingas lytis? Kas yra lytinis tapatumas? Ką reiškia genderizmo teorijos idėjos lyginant su krikščionišku požiūriu į lytiškumą?

Kaip bendrauti su kitos lyties asmeniu? Kodėl dera pripažinti, jog kitos lyties asmuo yra toks pat Dievo kūrinys ir iš prigimties jo asmuo yra orus ir vertingas?

Kas sudaro draugystės esmę? Ar galima tikra draugystė tarp skirtingų lyčių asmenų? Koks turi būti bendravimas tarp sutuoktinių, kad santuoka nenutrūktų?

Kas yra meilė? Kaip suprasti, ar myli ir ar esi mylimas (-a)? Kaip atskirti tikrąją meilę nuo meilės vaizdinio? Ką reiškia meilė tiesoje?

Ką reiškia skaistumo dorybė asmenų meilės ryšiuose? Kodėl reikalingi moraliniai kriterijai?

Kuo skiriasi meilė ir seksas? Ar gali būti meilė be sekso ir atvirkščiai?

Kokio pagrindo reikia meilės bendrystei šeimoje sukurti? Kokie sunkumai kyla ir kaip juos įveikti kuriant meilės ryšius šeimoje? Kokia meile turėtų būti grįsti darnūs vaikų ir tėvų santykiai?

13.7.6.3. Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas.

Kodėl kurdamas žmogų Dievas tarė: „Padarykime žmogų“ (Pr 1, 27), nors visai kitai kūrinijai Jis sakė: „Tepagimdo, technibžda, tebūna“? Kaip Dievo paveikslas (Pr 1, 27) įkūnytas žmoguje? Kaip žmogui – Dievo paveikslui – dera gyventi, kad taptų tikrai į Jį panašus pagal Dievo sumanymą?

Kokie vyro ir žmonos santykiai aprašyti Šv. Rašte (Mt 19, 6; Mk 10, 8; 1 Kor 6, 16; Ef 5, 31)? Kaip galėtume juos suprasti ir paaiškinti? Kokie nuopuolio padariniai (Pr 3, 16) ryškiausi šiandien? Kaip juos įveikti? Kokia malonės ir palaiminimo reikšmė šeimos gyvenime?

Kuo Šv. Rašte (1 Kor 13, 1–8) pateikta meilės samprata skiriasi nuo šiuolaikinės kultūros sampratos? Ar šiais laikais įmanoma meilė, kuri niekada nesibaigia? Kokia sutuoktinių meilė vaizduojama Giesmių giesmės knygoje?

Kuo Šv. Rašto ir Bažnyčios mokymas apie santuoką ir šeimą skiriasi nuo šiandien pateikiamų „naujoviškų“ šeimos sampratų? Ką apie šias sampratas teigia socialiniai mokslai? Kodėl atvirumas gyvybei yra Dievo palaima ir dovana?

Kokios tėvo savybės atsiskleidžia Šv. Rašto pasakojime (Lk 15, 11–15, 32)? Ko galime iš jo pasimokyti? Kuo tėvo meilė skiriasi nuo motinos meilės? Kokios motinos savybės padeda vaikui augti? Kokių anytos ir marčios santykių galėtume pasimokyti iš Rutos knygos (Rut 2, 1–23)?

13.7.6.4. Atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą.

Kas yra pašaukimas? Kaip realizuoti krikščioniškąjį pašaukimą?

Ką Šv. Raštas ir Bažnyčios mokymas sako apie vyro ir moters bendradarbiavimą? Kokios dorybės svarbiausios šeimoje?

Kokie šeimos modeliai yra kitose religinėse bendruomenėse? Kodėl santuoka ir šeima svarbi krikščionybei? Kokie šeimos kriterijai pagal Katalikų Bažnyčios mokymą ir šiuolaikinės visuomenės požiūrį? Kuo santuoka gali būti svarbi man?

Ką sutuoktiniams duoda santuokos sakramentas? Kokie yra santuokos tikslai ir jos kuriamas gėris? Kodėl santuoka yra baigtinis veiksmas? Ką daryti, kad santuoka būtų viena ir neišardoma? Kodėl santuoka yra dovanojimas be išlygų?

Ką reiškia susilaukti vaikų pagal Dievo valią? Kodėl būtina pažinti savo vaisingumą? Koks požiūris į vaikus ir jų auginimą vyrauja šiuolaikinėje šeimoje? Kodėl vaikas yra Dievo dovana?

13.7.6.5. Dvasinis augimas.

Kaip priimu savąjį lytiškumą? Kokia asmenybe noriu tapti?

Ar ir aš esu pašauktas (-a) į šventumą? Kaip galėčiau tai įgyvendinti savo gyvenime? Kaip išsiugdyti skaisumo dorybę? Kaip išsiugdyti gebėjimą mylėti Dievą ir artimą? Kaip galiu dovanoti save kitiems?

Kaip draugystė ir bendrystė praturtina žmogų? Koks mano santykis su Dievu? Kodėl svarbu mokėti atleisti ir susitaikyti? Kaip išsaugoti skaisčią draugystę? Kodėl verta pasiryžti iki santuokos išlikti skaisčiam?“

Kas man padeda atrasti gyvenimo prasmę? Kaip esu atsakingas už savo gyvybę ir pašaukimą?“

12. Pakeičiu 15.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„15.1. Dalyko paskirtis. Evangelikų liuteronų tikybos 11–12 klasėse galima mokyti(s) nuosekliai per dvejus metus arba intensyviai per vienerius metus. Pamokose gali dalyvauti įvairaus amžiaus vaikai, jeigu evangelikų liuteronų religinės bendruomenės vaikų skaičius pamokose yra mažas. Tokiu atveju pamokos gali vykti integruotai tose klasėse, kuriose įgyvendinamos pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos. Jos derinamos atsižvelgiant į plėtojamas bendras ugdomosios veiklos sritis ir individualizuojamos pagal skirtingą mokinių pasiekimų lygį.

Programa atitinka pagrindines krikščioniškos tikybos normas, parengta remiantis Visuotinės Kristų išpažįstančios Bažnyčios mokymu ir ieškant bendrų sąlyčio taškų su kitomis konfesijomis ir religijomis, kitų mokomųjų dalykų ugdymo programomis.“

13. Pakeičiu 16.1. papunktį ir jį išdėstau taip:

„16.1. Dalyko paskirtis. Evangelikų reformatų tikybos pamokose pabrėžiama evangelikų reformatų konfesijos istorinė ir religinė patirtis, mokiniai mokomi atrasti asmeninį santykį su Dievu ir gyventi remiantis Šventojo Rašto išmintimi.

Evangelikų reformatų tikybos programa sudaryta remiantis Šventuoju Raštu (Biblija), pagrindiniais evangelikų reformatų išpažinimo raštais, Heidelbergo Katekizmu, Evangelikų reformatų bažnyčios paveldu ir jos istorija.

Evangelikų reformatų tikybos programa siejama su kitų krikščioniškų konfesijų ir etikos programomis, aptariant žmonių sugyvenimo principus; su gimtosios kalbos ir literatūros programomis, skaitant Šventąjį Raštą, jį analizuojant, interpretuojant ir inscenizuojant; su istorijos, gimtosios kalbos ir literatūros programomis, skaitant Šventąjį Raštą, jį analizuojant, interpretuojant ir inscenizuojant; su istorijos programa, mokantis Bažnyčios istorijos Lietuvoje ir pasaulyje, nagrinėjant jos įtaką žmonijos istorijos raidai; su meninių dalykų programomis, patiriant dvasingumo raiškos įvairovę, aiškinantis meno kūrinių svarbą religiniame gyvenime.“